

Izdajatelj in založnik:

Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Uredniški odbor: dr. Gregor Antoličič, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, ZRC SAZU, Bojana Aristovnik, Zgodovinski arhiv Celje, Dragica Babič, Šolski center Celje – Gimnazija Lava, Jana Bec, Osnovna šola Prule Ljubljana, mag. Mateja Drnovšek, Osnovna šola Polje Ljubljana, Štefan Harkai ml., Osnovna šola Puconci, Brigita Praznik Lokar, Osnovna šola Danile Kumar Ljubljana, Damjan Snoj, Osnovna šola Preserje, dr. Mojca Šorn, Inštitut za novejšo zgodovino, Srečko Zgaga, Gimnazija Poljane

Odgovorna urednica: dr. Vilma Brodnik

Naslov uredništva: dr. Vilma Brodnik, Zavod RS za šolstvo OE Ljubljana, Dunajska 104, 1000 Ljubljana, tel.: 01/236 31 19, faks: 01/236 31 50, e-naslov: vilma.brodnik@zrss.si

Urednica založbe: Simona Vozelj**Jezikovni pregled:** Tine Logar**Prevod povzetkov v angleščino:**

Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec s. p.

Oblikovanje: Studio Aleja d. o. o.**Računalniški prelom:**

Design Demšar d. o. o.

Tisk: Present d. o. o.**Naklada:** 450 izvodov**Fotografiji na naslovnici:**

Vhod v Potočko zijalko (foto: Miha Skoberne) in najstarejša znana šivanka na evropskih tleh (foto: Tomaž Lauko, Arhiv Inštituta za arheologijo).

Naročila: ZRSS – Založba,

Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana, e-naslov: zalozba@zrss.si,

faks: 01/300 51 99

Naročnina: Letna naročnina (2 številki):

33,00 EUR za ustanove; 24,75 EUR za fizične osebe; 12,50 EUR za dijake, študente, upokojence; 38,00 EUR za naročnike iz tujine; cena posamezne številke v prosti prodaji je 20,00 EUR. V cenah je vključen DDV.

© Zavod RS za šolstvo, 2019

Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo pod zaporedno številko 578.

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

REVIJI NA POT

Dr. Srečko Brodar (1893–1987), slovenski naravoslovec, arheolog, paleontolog in geolog, je med letoma 1928 in 1935 izkopal v Potočki zijalki, jami na južnih pobočjih Olševe v Karavankah. Jama leži na gozdni meji na nadmorski višini 1675 m in je znana po arheoloških najdbah, ki spadajo v kulturo orinjasjen iz obdobja mlajšega paleolitika. Njeni nosilci so bili kromanjonci, ki so pripadali anatomsko sodobnemu človeku (*Homo sapiens sapiens*). Dr. Brodar in poznejši raziskovalci so do zdaj v Potočki zijalki našli 135 koščenic konic, ki so jih kromanjonski lovci pritrjene na lesena kopljišča uporabljali za lov. Konice so uporabljali tudi za šila za luknjanje kož in za bodala. Za nekaj manjših konic se domneva, da so jih uporabljali pri lovu z lokom. Našli so tudi preluknjane čeljusti jamskega medveda, za katere se domneva, da so jih uporabljali kot piščali. Znamenita najdba je koščena igla, najstarejša znana na območju Evrope. Najdenih je bilo tudi več kot 300 kamnitih orodij, izdelanih iz lidita, najdenega v prodatih nanosih reke Drave. Našli so še ostanke kurišč in kosti jamskega medveda, jamskega leva, gamsov, jelenov idr. Koščene konice so bile večinoma izdelane iz kosti jamskega medveda. Prvotno so vlogo Potočke zijalke razlagali kot višinsko lovsko postojanko mlajšepaleolitskih lovcev, ki so v jamo hodili loviti jamske medvede. Pozneje se je uveljavila razlaga, da so paleolitski lovci v jami hranili orožje za lov, novejša razlaga, ki pa ni povsem znanstveno dokazana, pa trdi, da so v jami paleolitski lovci izvajali obrede, povezane s plodnostjo in čaščenjem jamskega medveda, ter v njej obredno odlagali koščene konice. Z radiokarbonsko metodo so starost najdb ocenili na 36.000 do 35.000 let pr. n. št., jama pa še ni v celoti raziskana.

Potočka zijalka je najvišje ležeče znano orinjasjensko arheološko najdišče v Evropi z najstarejšo znano koščeno iglo na evropskih tleh. Dr. Srečko Brodar pa je odkril najstarejše znane sledi anatomsko modernega človeka na tleh današnje Slovenije. Pozneje je izkopal še v Betalovem spodmolu in na drugih najdiščih ter zato velja za začetnika paleolitskih raziskav na Slovenskem, na Filozofski fakulteti v Ljubljani pa je postal profesor na novoustanovljenem Inštitutu za prazgodovino človeka na Prirodoslovno-matematičnem oddelku. Zato tokratno tematsko številko revije *Zgodovina v šoli* namenjam o znanstvenim raziskavam Potočke zijalke, ki jih je v nosilnem članku v rubriki *Izpostavljamo* predstavil dr. Matija Turk. Arheološkim odkritjem je namenjen tudi drugi nosilni članek izpod peresa dr. Boruta Križa o veličastnih najdbah halštatske kulture na tleh današnje Slovenije s poudarkom na območju Dolenjske.¹

Rubrika *Izmenjujemo izkušnje* prinaša članka Bojane Modrijančič Reščič z naslovom *Moč holokavsta v življenjskih zgodbah* ter Bernarde Avsenik z naslovom *Ohranjanje spomina na preteklost in aktivni koraki v sedanjost – poučevanje o človekovih pravicah*. Oba članka prinašata številne ideje za poučevanje o strpnosti, medsebojnem spoštovanju ter pomenu ravnanja v skladu z načeli demokratične pluralne družbe in države.

Rubrika *Iz didaktike zgodovine* prinaša članka dr. Dragana Potočnika o sekundarnih pisnih virih pri obravnavi izbirne teme *Stičišča kultur* v 2. letniku gimnazije ter dr. Dragana Potočnika in Blaža Varžiča o vključenosti neevropske zgodovine v izbrane učne načrte in učbenike za zgodovino v osnovni šoli.

1 Novejšim izsledkom arheoloških raziskav na tleh današnje Slovenije je bila namenjena še tematska številka z naslovom *Novejši arheološki izsledki na Slovenskem* iz leta 2004, št. 1-2, ki je dostopna na portalu Slovenske zgodovine Sistory na povezavi https://www.sistory.si/cdn/publikacije/2001-3000/2346/Zgodovina_v_soli-2004_1-2.pdf#page=1, v kateri so izpostavljene raziskave najdišča Divje babe I z znamenito neandertalčevo piščalko avtorja dr. Ivana Turka, izsledki novih raziskav koliščarske kulture z Ljubljanskega barja avtorja dr. Antona Veluščka in arheoloških raziskav najdišč, odkritih ob gradnji avtocest, avtorja dr. Bojana Djurića.

V rubriki *Iz zgodovinoписja* izpostavljam o članek dr. Gregorja Antoličiča o delu in vlogi slovenskega dela jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci, sklicani po koncu prve svetovne vojne in od katere v letu 2019 mineva 100 let.

Rubrika *Pisani svet zgodovine* je tokrat namenjena članku mag. Bernarde Roudi o tem, kako so v Prekmurju obeležili prekmursko leto 2019. Vsebinsko revije zaokroža rubrika *Predstavljamo* s poročili o dveh sodobnih britanskih učbenikih za zgodovino ter o vodniku po arheoloških parkih Slovenije, ki omogoča načrtovanje kakovostnih ekskurzij pri pouku zgodovine. Poročila je napisala dr. Danijela Trškan.

IZ RECENZIJ:

»Dr. Mitja Turk na izredno strokoven, a še poljuden način razlaga najnovejše izsledke o najdbah v prvem paleolitskem najdišču na Slovenskem. Podaja osnovna dejstva o najdišču, jih nadgradi z novimi spoznanji /.../, hkrati pa izrazi spoštovanje do dela profesorja Srečka Brodarja. Izpostavi njegovo vlogo, predvsem pa zavzetost, trud pri izkopavanju, hkrati pa tudi strokovnost kljub omejenim možnostim za raziskovanje v 20./30. letih 20. stoletja. Slikovno gradivo je ustrezno izbrano in še poglobi razlago v besedilu. Vsebina članka lahko poglobi učiteljevo znanje o danem obdobju in ga hkrati tudi nadgradi z nekaterimi zanimivostmi, ki jih bodo zgodovine željni učenci zagotovo z veseljem poslušali pri pouku zgodovine.«

»Dr. Borut Križ v svojem članku predstavlja halštatsko dobo na Slovenskem kot edino obdobje, ko je slovenski prostor s svojimi posebnostmi dejansko vplival na dogajanja v Evropi. Z uvodno predstavitevjo oriše osnovne značilnosti halštatske dobe na Slovenskem in okvirno predstavi pet kulturnih skupin, večina članka pa je namenjena predstavitvi razvoja in pomena dolenske skupine. Z zanimivimi dejstvi, najdišči in najdbami pred bralca izriše podobo družbe, naselij, gospodarstva in situlske umetnosti tedanjih ‚Dolenjcev‘. Članek je napisan strokovno, a še vedno dovolj poljudno, da bo koristil učiteljem in tudi učencem pri poglobljanju znanja o tem obdobju.«

»Bernarda Avsenik s člankom predstavlja, kako lahko na nevsiljiv, a hkrati na spoštljiv, aktiven način učence vključimo v različne projekte in dejavnosti, s katerimi krepijo medsebojno razumevanje, spoštovanje, empatijo, solidarnost /.../, hkrati pa zavedanje o grozotah iz preteklosti, ki se ne bi smele nikoli več ponoviti. Učiteljem zgodovine in DKE predstavlja kar nekaj načinov, kako obujati spomin na nedolžne in krepiti izredne vrline.«

Vabljeni k branju in soustvarjanju revije *Zgodovina v šoli!*

Dr. Vilma Brodnik, odgovorna urednica revije

Spoštovane bralke in bralci,

tokrat smo vam poslali **revijo brez zaščitne folije**. Za to smo se odločili po premisleku zaradi škode, ki jo le-ta povzroča. Na leto namreč razpošljemo prek **14.000** izvodov revij, zaviti v folijo.

Zavedamo se, da se nezaščitena revija lahko pri dostavi poškoduje, pa vendar se nam to zdi sprejemljivo v primerjavi s škodo, ki jo 14.000 zaščitnih folij povzroča okolju.

Upamo, da boste našo odločitev sprejeli z razumevanjem.

Na e-naslovu zalozba@zrss.si bomo veseli vašega odziva.

